

залагають на глибині 4-10 м. Запаси підземних вод є в трьох водоносних горизонтах, які знаходяться на глибині 5-16 м, 30-40 м, 60-80 м. Усі води використовуються для господарських потреб промислових, сільськогосподарських підприємств та побутових потреб населення.

Мінеральні води Тербовлянщини об'єднані у дві групи: сірководневі та води з підвищеною мінералізацією і вмістом специфічних мікрокомпонентів. Сірководневі води поширені у північній частині району. Пов'язані вони з неогеновими відкладами. Найкраще сірководневі води вивчені в с. *Конопківка*. Перші відомості про ці води дали вихідні джерела на лівому схилі долини *р. Нішли*.

Води родовища використовуються для санаторію «Медобори», у якому одночасно може лікуватися 350 осіб, а також водогоном подаються у бальнеологічну лікарню в Микулинцях. Друга ділянка сірководневих вод району охоплює територію на схід від Микулинців (села Козівка, Сороцьке, Мшанець). Порівняно з Конопківським родовищем відомості про згадані води цієї території поки що недостатні. Найбільш збагачені сірководнем води у с. Мшанець.

Води підвищеної мінералізації з вмістом специфічних мікроелементів виявлені в с. Гумніська, Великий Говилів та інших.

Надра Тербовлянського району містять значні ресурси мінеральних вод, які поки що вивчені недостатньо [3].

Сприятливі природні умови (помірно-континентальний клімат, рівнинний рельєф, добра обводненість території, родючість ґрунтового покриву) зумовили формування ресурсної бази району, необхідних для розвитку рекреації та туризму. Наявність туристично-рекреаційних ресурсів сприяє розвитку у регіоні різноманітних видів туризму: історичного, релігійного, фестивального, тощо).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заставецька О.В., Заставецький Б.І., Ткач Д.В. Географія Тернопільської області. – Тернопіль, 1994. – 88 с.
2. Зелінка С.В. Рідкісні рослини Тернопільської області, які занесені до «Червоної книги України» // Основи екології: Навчальні матеріали на допомогу студентам, вчителям екології, любителям природи. Видання друге з змінами і доповненнями / Ред. Черняк В.М. – Тернопіль, 1998. – С. 63-76.
3. Кітура В. Мінерально-сировинна база та надрокористування в Тернопільській області: довідник / В. Кітура, М. Сивий – ДНВП «Геоінформ», ТНПУ імені В. Гнатюка, 2016. – 238с.
4. Мирослава Питуляк, Микола Питуляк. Лісові антропогенні ландшафти Тернопільщини та їх рекреаційне використання // Історія української географії. Частина І: Збірник матеріалів Третьої Міжнародної наукової конференції, присвяченої 130-літньому ювілею академіка Степана Рудницького. - Тернопіль: 2007. - С.91-93.
5. Питуляк М.В. Еколого-економічна оцінка земельно-ресурсного потенціалу Тернопільщини // Наукові записки ТДПУ. Серія геогр. № 1 (7), 2003.– С. 83-87.
6. Сивий М. Я. Природні умови і ресурси Тернопільщини: монографія / М.Я. Сивий, Л.П. Царик. – Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2011. – 512 с
7. Тербовлянський район - Електронний ресурс [режим доступу:[http://uk.wikipedia.org/wiki/Тербовлянський район](http://uk.wikipedia.org/wiki/Тербовлянський_район)].
8. Тербовлянський район. Паспорт району - Електронний ресурс [режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/terbovlyanska/ua/1677.htm>].
9. Тернопільське управління лісового господарства - Електронний ресурс [режим доступу:<http://ternopillis.gov.ua>].

Роман Бас

Науковий керівник – доц. Питуляк М.Р.

ЛІСОВІ ПРИРОДНО-ГОСПОДАРСЬКІ ЛАНДШАФТИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

За Кілінською К. (2007) природно-господарський ландшафт — це історично сформована та спеціально створена територіально стійка, просторово-часова сукупність взаємопов'язаних модифікованих природних і господарських комплексів, що характеризуються здатністю функціонувати в НПС як єдине ціле та виконувати господарські функції.

ПГЛ характеризується постійною (у встановленому режимі) взаємодією певних груп антропогенних і природних чинників - властивостей. ПГЛ - це «часовий об'єкт із закономірним сполученням природних умов, і особливостями господарської чи іншої діяльності населення, що відображено у типах і видах природокористування» [2]. Природні чинники створюють, підтримують і генерують природний потенціал ПГЛ, господарські визначають та підтримують господарський каркас.

Людина при організації природокористування взаємодіє з природними ландшафтами у трьох напрямках: постійно перемагає несприятливі процеси і явища; безпосередньо використовує НПС; впливає на природні особливості і закономірності розвитку конкретного ландшафту.

Природно-господарські ландшафти є об'єктами складної територіальної організації НПС. Їх вивчення, насамперед на засадах комплексного ландшафтно-екологічного підходу, дозволяє використовувати інформацію не тільки про просторовий аналіз і змістовність, але й про раціоналізацію природокористування і збереження ландшафтного ресурсу. Сутність ландшафтно-екологічного підходу укладається у наступних важливих постулатах, що розкривають сучасні особливості ПГЛ.

Відповідно до класифікації ПГЛ за ознаками господарської орієнтації Кілінська К. виділяє такі: сільськогосподарські ландшафти, лісгосподарські, поселенські, промислові, рекреаційні, пірогенні та інші.

Одним із зональних видів природно-господарських ландшафтів Закарпаття є лісові.

На одну особу в Закарпатті припадає 0,55 га лісів і 165 м³ деревини. Ліси в області зростають на площі 695,8 тис. га а загальний запас деревини складає 207,5 млн. м³. Лісистість області (відношення вкритої лісом площі до площі області) становить 52%. До особливостей лісів області можна віднести їх приуроченість до гірської частини регіону (більше 80% площі лісового фонду). За породним складом: у лісах зростають бук — 58,2% вкритої лісовою рослинністю площі, смерека — 26,4%, дуб — 8,5%, інші деревні породи — 6,9% [1].

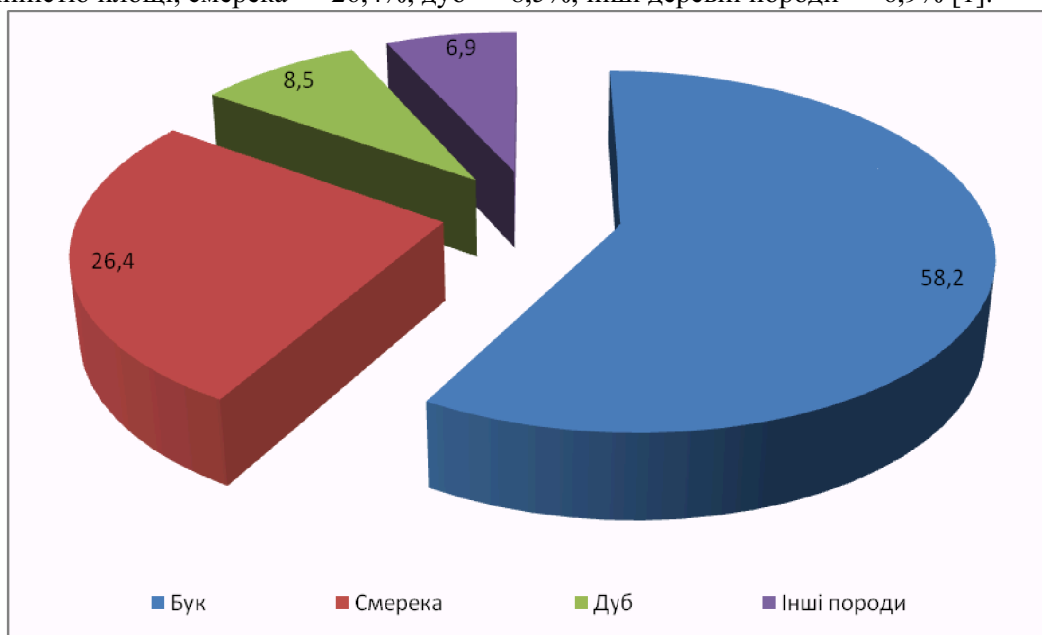

Рис. 1. Породний склад лісів Закарпатської області

За віковою структурою на молоді насадження припадає 22,8%, середньовікові — 45,4%, пристигаючі — 11,5%, стиглі і перестійні насадження — 20,3 % вкритих лісовою рослинністю земель.

Окремі деревостани мають запас 1000 і більше м³ на 1 га. За оцінками експертів, в тому числі і міжнародних, закарпатські ліси вважаються одними з найпродуктивніших не тільки в Карпатському регіоні, а й у Європі. Ліси Закарпаття сертифіковані міжнародною наглядовою радою FSC, що підтверджують міжнародні аудити. Вони виконують переважно екологічні функції, а відповідно, мають обмежене експлуатаційне значення. Збереження та раціональне використання лісових ресурсів краю є одним із основних завдань.

Лісовий фонд регіону в розрізі земель цільового призначення та категорій земель
(станом на 01.01.2019 року) [3]

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, га	Лісові землі, тис. га							Усього лісових земель
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю					
			усього	із них лісові культури	Незімкнуті лісові культури	руби	галявини, біополяни	лісові дороги, просіки, розриви		
I. Землі лісогосподарського призначення										
	Закарпатське ОУЛМГ	588,8	532,6	135,9	7,6	10,8	4,2	4,3	525,8	
II. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення										
		79,8	69,5	69,5	1	-	1,4	-	71,9	
III. Землі іншого призначення										
		682,7	106,6	106,6	39,9	2,0	2,3	-	150,8	

Лісові ресурси Закарпаття використовуються для заготівлі деревини. Крім задоволення потреб господарства в деревині й продукції побічних лісових користувань, лісові насадження мають важливе природоохоронне і рекреаційне значення. Лісові масиви регулюють поверхневий стік, захищають ґрунти від ерозії, а водні джерела від замулення та забруднення, попереджають утворення селевих потоків, зсувів ґрунтів. Захисні функції лісів передбачають позитивний вплив на клімат, гідрологічний режим рік і прилеглих територій, оптимізують кліматичні чинники.

Особливим призначенням лісів області є їхня рекреаційна і лікувально-оздоровча функції. Чудові гірські краєвиди з безліччю гірських потоків, чисте повітря і вода, наявність численних мінеральних джерел, географічне розташування приваблюють в Закарпаття туристів з усіх кінців світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Екологічний паспорт Закарпатської області [Електронний ресурс] Режим доступу - <https://menr.gov.ua/news/>
2. Кілінська К.Й. Еколого-прогнозна оцінка природно-господарської різноманітності Карпато-Подільського регіону України [Текст] / К. Й. Кілінська. - Чернівці : Рута, 2007. - 492 с.
3. Національні доповіді про стан довкілля Закарпаття [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://ecozakarpat.gov.ua>

Юрій Мельник

Науковий керівник – доц. Питуляк М.В.

ОСОБЛИВОСТІ ЛІСОКОРИСТУВАННЯ В ДП «КАЛУСЬКИЙ ЛІСГОСП»

Ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місцезнаходженням виконують переважно екологічні, естетичні, виховні та інші функції, мають обмежене експлуатаційне значення і підлягають державному обліку і охороні [3].

Ліси на території України, займають площу близько 10,5 млн. га і в даний час характеризуються суттєвим переважанням штучних насаджень – лісових культур над природними.

Урядом країни в травні 2002 р. була прийнята до виконання комплексна програма «Ліси України», згідно якої передбачено збільшити площу лісів держави на 2,0 - 2,5млн. га, що забезпечить зростання лісистості до рівня 19-20%. Виконання цієї програми базується винятково на створенні лісових культур і природному зарощуванні зрубів, для чого Кабінетом Міністрів України заплановано виділення із державного та місцевих бюджетів значних відповідних коштів [4].

На території Калуського району розміщено чотири лісництва, де чітко виражені лісокультурні умови лісництва і практика проведення лісовідновних робіт.